

Иван Василев - Двубразен тракийски среброен пръстен от село Черна, Добричско... 37 / A Bilingual Thracian Naxosgold of the 1st Century AD from Dobrich District... 64

Александра Митрева - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 104 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 135

Анна Харизанова - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 136 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 140

Анна Харизанова - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 141 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 149

Евгър Лазаренко - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 150 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 159

Петър Георгиев - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 151 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 159

34-35 (49 - 50) 1998 – 1999

Валентина Сабел - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 160 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Константин Тодоров - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 161 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Анна Русева - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 162 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Валентина Сабел - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 163 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Константин Тодоров - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 164 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Александра Митрева - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 165 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Евгър Лазаренко - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 166 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Петър Георгиев - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 167 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Варна 2003

Валентина Сабел - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 168 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Константин Тодоров - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 169 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Анна Русева - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 170 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

Валентина Сабел - Археологически находки от неолитния период в местността "Свети Иван", Варна... 171 / Archaeological finds in the neolithic site of "St. Ivan", Varna... 169

ИХТИОФАУНАТА НА ВАРНЕНСКИЯ ЗАЛИВ

Янаки Сивков

В българската ихтиологична литература има доста подробна информация за ихтиофауната на нашите реки, вливащи водите си в Черно море, както и на крайморските езера (Пешев, 1965, 1969, 1970; Георгиев, 1967; Карапеткова, Пешев, 1973, Карапеткова, 1974, 1975, 1976). Същевременно данните за рибната фауна на черноморското ни крайбрежие имат преимущественно обобщаващ характер (Дренски, 1931, Стоянов и др., 1963) и само в редки случаи се посочват конкретни местонаходища на отделни видове (Манолов, 1954, 1960, 1961, 1970; Стоянов, 1954; Мартино, 1954). Изключение в това отношение прави работата на Sivkov (2000), отнасяща се до рибното население в крайбрежната зона на резерват "Калиакра".

В настоящата публикация се представя ихтиофаунистичният състав на Варненския залив. Посочени са само видове, които са улавяни в акваторията на залива и се съхраняват в сбирките на Природонаучния музей във Варна. Допълнително са включени няколко таксона (посочени със звездички), които са дадени по литературни данни. Семействата и видовете са подредени съгласно класификацията, представена от Whitehead (1984) и Berg (1949). Номенклатурата на рибите следва Whitehead and al. (1984).

Резултати

Във Варненския залив са установени общо 90 вида, спадащи към 38 семейства. От тях 66 вида са средиземноморски и мигранти, 13 – понтийски реликти, 8 – бореално-атлантически реликти, 2 – сладководни и 1 азиатски пришьлец.

Четиридесет и седем вида обитават близката крайбрежна зона и се срещат целогодишно в залива, а останалите 43 са временни обитатели и посещават района за различен период от време.

От крайбрежните представители най-богато на видове е сем. *Gobiidae*, включващо 14 вида. От тях най-масов е стронгилът *Neogobius melanostomus*. Широко разпространени са лихнусът *Mesogobius batrachocephalus* и широкоглавото попче *Neogobius cephalargoides*. Видът *Chromogobius quadrovitatus*, съобщен за Варненския залив от Манолов (1961) не бе

намерен от нас. Видовете *Gobius cobitis* и *G. paganellus* са представени с единични екземпляри. Подобно е положението и с тревното попче *Zosterisessor ophiocephalus*, което през последните десетина години силно намалю и се среща много рядко. Останалите видове от семейството, включително и мраморното попче *Proterorhinus marmoratus* поддържат сравнително добри запаси.

Сем. *Syngnathidae* е представено от 6 вида. Най-масов вид е високомуцунестата игла *Syngnathus typhle*, а най-рядък е морското шило *Nerophis ophidion*, от който се срещат рядко единични екземпляри. Останалите видове поддържат оптимални запаси.

Сем. *Blenniidae* включва 6 вида. Най-масово се срещат ръждивата морска кучка *Parablennius sanguinolentus*. Останалите видове имат добро разпространение.

Сем. *Labridae* присъства с 4 вида. Най-масов от тях е петнистата зеленшка *Simphodus roissali*. Сравнително рядко се среща обикновената зеленушка *S. tinca*, която е най-едра по размери. Останалите два вида са с добри запаси.

От останалите крайбрежни видове нормални запаси поддържат морската лисица *Raja clavata*, морската котка *Dasyatis pastinaca*, галята *Gaidropsarus mediterraneus*, трииглената бодливка *Gasterosteus aculeatus*, увата *Gymnamodytes cicereus*, морските мишки *Callionymus pusillus* и *C. risso*, еврейското попче *Ophidion rochei*, морската лястовица *Trigla lucerna*, черноморският калкан *Psetta maxima*, писията *Platichthys flesus*, морският език *Solea nasuta* и дебеломуцунестото прилепало *Lepadogaster candollei*. Много рядък вид е деветиглената бодливка *Pungitius pungitius*, от която се улавят само единични екземпляри. През последните десет години силно намалю и понастоящем се срещат рядко единични екземпляри от морския дракон *Trachinus draco*. За сметка на последния вид през същия период силно се увеличи популацията на скорпида *Scorpaena porcus*. От 3–4 години се наблюдава повишаване на запаса на звездоброеца *Uranoscopus scaber* – вид, който преди това беше много рядък.

От временните обитатели най-богато на видове е сем. *Clupeidae*. Първо място по запаси заема трицоната *Sprattus sprattus*, който е най-важният промишлен вид през последните години. Най-рядко се среща езерната трицона *Clupeonella cultriventris*, от която през пролетта в грибовете и таяните се ловят единични екземпляри. През последните години се увеличи присъствието на сардината *Sardina pilchardus*. Останалите видове: карагьозът *Alosa pontica*, харипът *A. caspia nordmanni* и блечът *A. maeotica* поддържат сравнително ниски промишлени запаси.

От есетровите риби (сем. *Acipenseridae*) руската есетра *Acipenser guldenstadti* и пъстругата *A. stellatus* се срещат често в залива.

От сем. *Sparidae* видовете гопа *Boops boops*, салпа *Sarpa salpa* и спари *Dentex dentex* се срещат ежегодно във Варненския залив, докато останалите видове са известни само с единични екземпляри.

Семейство *Scienidae* е представено от два вида, като морската врана *Sciena umbra* е честа през летните месеци, докато от минокопът *Sc. cirrosa* попадат единични екземпляри.

От сем. *Scombridae* в залива се срещат три вида. Паламудът *Sarda sarda* (макар и в минимални промишлени запаси) се лови ежегодно през есента. Кольосът *Scomber japonicus* се наблюдава рядко, докато от черноморската скумрия *Sc. scombrus* през последните години не са известни екземпляри от Варненския залив.

От останалите временни обитатели оптимални запаси поддържат черноморската акула *Squalus acanthias*, хамсията *Engraulis encrasicolus*, зарганът *Belone belone*, меджидът *Merlangius merlangus*, леферът *Pomatomus saltator*, барбунята *Mullus barbatus*, кефалът *Mugil cephalus*, пеленгасът *M. soiuu*, иларията *Liza saliens*, платерината *L. aurata*, рамадата *L. ramada* и атерината *Atherina bojeri*. През последните години се засили чувствително присъствието на *Mugil soiuu*, един нов вид за българската ихтиофауна – азиатски пришълец, и на *Liza ramada*. Сравнително по-рядко се срещат морската пъстърва *Salmo trutta labrax*, речната змиорка *Anguilla anguilla*, лавракът *Dicentrarchus labrax*, обикновеният смарид *Spicara flexuosa*, високотелият смарид *Sp.maena* и голямата атерина *Atherina hepsetus*. Нискотелият смарид *Spicara smaris* не е намерен от нас. Видът е съобщен от **Стоянов (1954)**.

От сладководните видове бяла риба *Stizostedion lucioperca* и слънчева риба *Lepomis gibbosus* се улавят рядко единични екземпляри през пролетно-летния сезон.

В сравнение с ихтиофауната на резерват "Калиакра", където са установени 78 вида (**Sivkov, 2000**), Варненският залив показва по-голямо видово разнообразие (90 вида).

Таблица 1

Списък на ихтиофауната на Варненския залив (ПР-понтийски реликти, БАР – бореално-атлантически реликти, СИ – средиземноморски емигранти, СО – сладководни обитатели, АП – азиатски пришълци).

Семейство	– Вид	Произход
I. Squalidae	– Акулови	
	1. <i>Squalus acanthias</i> L. – Черноморска акула	БАР
II. Rajidae	– Морски лисици	
	2. <i>Raja clavata</i> L. – Морска лисица	БАР
III. Dasyatidae	– Морски котки	
	3. <i>Dasyatis pastinaca</i> (L.) – Морска котка	БАР

IV. Acipenseridae – Есетрови		
4. <i>Acipenser guldenstadti</i> Brandt – Руска есетра		ПР
5. <i>A. stellatus</i> Pallas – Пъструга		ПР
V. Clupeidae – Селдови		
6. <i>Sprattus sprattus</i> (L.) – Трициона		БАР
7. <i>Sardina pilchardus</i> (Walbaum) – Сардина		СИ
8. <i>Clupeonella cultriventris</i> (Nordmann) – Езерна трициона		ПР
9. <i>Alosa pontica</i> (Eichwald) – Карагъоз		ПР
10. <i>Alosa caspia nordmanni</i> (Eichwald) – Харип		ПР
11. <i>Alosa maeotica</i> (Grimm) – Блеч		ПР
VI. Engraulidae – Хамсиеви		
12. <i>Engraulis encrasicolus</i> (L.) – Хамсия		СИ
VII. Salmonidae – Пъстървови		
13. <i>Salmo trutta labrax</i> Pallas – Черноморска пъстърва		БАР
VIII. Anguillidae – Речни змиорки		
14. <i>Anguilla anguilla</i> (L.) – Речна змиорка		БАР
IX. Belonidae – Зарганови		
15. <i>Belone belone</i> (L.) – Зарган		СИ
X. Gadidae – Трескови		
16. <i>Gaidropsarus mediterraneus</i> (L.) – Галя		СИ
17. <i>Merlangius merlangus</i> (L.) – Меджид		БАР
XI. Gasterosteidae – Бодливки		
18. <i>Gasterosteus aculeatus</i> L. – Трииглена бодливка		БАР
19. <i>Pungitius platygaster</i> (Kessler) – Деветиглена бодливка		ПР
XII. Syngnathidae – Морски игли		
20. <i>Hippocampus ramulosus</i> Leach – Морско конче		СИ
21. <i>Nerophis ophidion</i> (L.) – Морско шило		СИ
22. <i>Syngnathus abaster</i> Risso – Морска игла		СИ
23. <i>S. typhle</i> (L.) – Високомуцунеста морска игла		СИ
24. <i>S. tenuirostris</i> Rathke – Тънкомуцунеста морска игла		СИ
25. <i>S. acus</i> L. – Късомуцунеста морска игла		СИ
XIII. Moronidae – Лавракови		
26. <i>Dicentrarchus labrax</i> (L.) – Лаврак		СИ
XIV. Pomatomidae – Леферови		
27. <i>Pomatomus saltator</i> (L.) – Лефер		СИ
XV. Carangidae – Сафридови		
28. <i>Trachurus mediterraneus</i> Steindachner – Сафрид		СИ
XVI. Scienidae – Минокопови		
29. <i>Sciena umbra</i> L. – Морска врана		СИ
30. <i>Umbrina cirrosa</i> (L.) – Минокоп		СИ
XVII. Centrarchidae – Слънчеви риби		
31. <i>Lepomis gibbosus</i> (L.) – Слънчева риба		СО
XVIII. Persidae – Костурови		

32. <i>Stizostedion lucioperca</i> (L.) – Бяла риба	СО
XIX. Mullidae – Барбуневи	
33. <i>Mullus barbatus</i> L. – Барбуня	СИ
XX. Sparidae – Спарови	
34. <i>Boops boops</i> L. – Гопа	СИ
35. <i>Sarpa salpa</i> (L.) – Сарпа	СИ
36. <i>Diplodus annularis</i> (L.) – Спари	СИ
37. <i>D. puntazzo</i> (Getti) – Морска хиена	СИ
38. <i>D. sargus</i> (L.) – Саргос	СИ
39. <i>D. vulgaris</i> (Geoffrey S.H.) – Морска каракуда	СИ
40. <i>Sparus aurata</i> L. – Коца	СИ
41. <i>Spondylosoma cantharus</i> (L.) – Кантар	СИ
XXI. Centranchidae – Смаридови	
42. <i>Spicara flexuosa</i> Rafinesque – Обикновен смарид	СИ
43. <i>S. maena</i> L. – Високотел смарид	СИ
44. <i>S. smaris</i> (L.) – Нискотел смарид	СИ
XXII. Labridae – Зеленушки	
45. <i>Symphodus cinereus</i> (Bonnaterre) – Сива лапина	СИ
46. <i>S. ocellatus</i> Forsskal – Очилата зеленушка	СИ
47. <i>S. roissali</i> (Risso) – Петниста зеленушка	СИ
48. <i>S. tinca</i> (L.) – Зеленушка	СИ
XXIII. Ammodytidae – Пясъчници	
49. <i>Gymnammodytes cicerelus</i> (Rafinesque) – Ува	СИ
XXIV. Trachinidae – Морски дракони	
50. <i>Trachinus draco</i> L. – Морски дракон	СИ
XXV. Uranoscopidae – Звездобройци	
51. <i>Uranoscopus scaber</i> L. – Звездоброец	СИ
XXVI. Scombridae – Скумриevi	
52. <i>Sarda sarda</i> (Bloch) – Паламуд	СИ
53. <i>Scomber scombrus</i> L. – Черноморска скумрия	СИ
54. <i>Sc. japonicus</i> Houttuyn – Кольос	СИ
XXVII. Gobiidae – Попчета	
55. <i>Aphia minuta</i> (Risso) – Стъкленка	СИ
56. <i>Chromogobius quadrivittatus</i> (Steindachner) – Попче	СИ
57. <i>Gobius cobitis</i> Pallas – Змиевидно попче	СИ
58. <i>G. niger</i> L. – Черно попче	СИ
59. <i>G. paganellus</i> L. – Паганелус	СИ
60. <i>Mesogobius batrachosephalus</i> (Pallas) – Лихнус	ПР
61. <i>Neogobius cephalargoides</i> Pinchuk – Широкоглаво попче	ПР
62. <i>N. melanostomus</i> (Pallas) – Стронгил	ПР
63. <i>N. ratan</i> (Nordmann) – Ратан	ПР
64. <i>N. platyrostris</i> (Pallas) – Дебелоустно попче	ПР
65. <i>Pomatoschistus marmoratus</i> (Risso) – Пъстро попче	СИ

66. <i>P. minutus</i> (Pallas) – Малко попче	СИ
67. <i>Proterorhinus marmoratus</i> (Pallas) – Мраморно попче	ПР
68. <i>Zosterisessor ophiocephalus</i> Pallas – Тревно попче	СИ
XXVIII. Callionymidae – Морски мишки	
69. <i>Callionymus pussilus</i> Delaroché – Ивичеста морска мишка	СИ
70. <i>C. risso</i> Le Sueur – Малка морска мишка	СИ
XXIX. Blenniidae – Морски кучки	
71. <i>Aidablennius sphinx</i> (Valenciennes) – Сфинкс	СИ
72. <i>Coryphoblennius galerita</i> (L.) – Качулата кучка	СИ
73. <i>Parablennius sanguinolentus</i> (Pallas) – Ръждива кучка	СИ
74. <i>P. tentacularis</i> (Brunich) – Рогата морска кучка	СИ
75. <i>P. zvonimiri</i> (Kolombatovic) – Морска кучка	СИ
76. <i>Lipophrys pavo</i> (Risso) – Морски паун	СИ
XXX. Ophidiidae – Еврейски попчета	
77. <i>Ophidion rochei</i> Muller – Еврейско попче	СИ
XXXI. Mugilidae – Кефалови	
78. <i>Liza aurata</i> (Risso) – Платерина	СИ
79. <i>L. ramada</i> (Risso) – Рамада	СИ
80. <i>L. saliens</i> (Risso) – Илария	СИ
81. <i>Mugil cephalus</i> L. – Морски кефал	СИ
82. <i>M. soiyu</i> Basilewsky – Пеленгас	АП
XXXII. Atherinidae – Атеринови	
83. <i>Atherina hepsetus</i> L. – Голяма атерина	СИ
84. <i>A. bojeri</i> Risso – Атерина	СИ
XXXIII. Scorpenidae – Скорпидови	
85. <i>Scorpaena porcus</i> L. – Скорпид	СИ
XXXIV. Triglidae – Морски лястовици	
86. <i>Trigla lucerna</i> L. – Морска лястовица	СИ
XXXV. Scophthalmidae – Калканови	
87. <i>Psetta maxima</i> L. – Черноморски калкан	СИ
XXXVI. Pleuronectidae – Писии	
88. <i>Platichthys flesus</i> (L.) – Писия	СИ
XXXVII. Soleidae – Морски езици	
89. <i>Solea nasuta</i> (Pallas) – Морски език	СИ
XXXVIII. Gobiesocidae – Малки прилепала	
90. <i>Lepadogaster candollei</i> Risso – Дебеломуцунесто прилепало	СИ

ЛИТЕРАТУРА:

- Берг, Л. 1949.** Рыбы пресных вод СССР и сопредельных стран. Москва – Ленинград, АН. СССР, 3: 930–1381.
- Георгиев, Ж. 1967.** Видов състав на ихтиофауната на българските черноморски езера. – Изв. НИРСО – Варна, 8: 211–227.
- Дренски, П. 1931.** Към познанията ни по ихтиофауната на българското черноморско крайбрежие. – Сведения по земеделието, 12, 7 и 8: 3–39.
- Карапеткова, М., И. Пешев. 1973.** Ихтиофаунистичен обзор на река Ропотамо. – Изв. Зоол. инст. с музей, 38: 183–194.
- Карапеткова, М. 1974.** Ихтиофауна на р. Камчия. – Изв. Зоол. инст. С музей, 39: 85–98.
- Карапеткова, М. 1975.** Ихтиологична характеристика на река Велека. – Хидробиология, 1: 54–64.
- Карапеткова, М. 1976.** Състав и характер на ихтиофауната в българските черноморски реки. – Хидробиология, 4: 52–59.
- Манолов, Ж. 1954.** Нов вид за нашата черноморска ихтиофауна *Boops salpa* (Linne) – златоредица. – Изв. Зоол. инст., 3: 245–248.
- Манолов, Ж. 1960.** Нов вид за българската ихтиофауна *Euthynnus alleteratus* Raf. – Изв. НИРР, 2: 35–40.
- Манолов Ж. 1961.** Едно непознато попче за българската ихтиофауна – *Relictogobius kryzanovskii* Ptschelina – Изв. ЦНИИР, 1: 141–143.
- Манолов, Ж. 1970.** Преглед на видовия състав на сем. Sparidae (Pisces) от българското черноморско крайбрежие. – Изв. ИОРС – Варна, 10: 165–189.
- Мартино, К. 1954.** Нов вид за ихтиофауната на Черно море *Spondyliozoma cantharus* L. – Изв. Зоол. инст., 3: 251–253.
- Пешев, И. 1965.** Принос към изучаване ихтиофауната на р. Батова – ИНМВ, 1(16): 127–134.
- Пешев, И. 1969.** Върху ихтиофауната на някои наши черноморски реки. – ИНМВ, 5(20): 213–220.
- Пешев, И. 1970.** Ихтиофаунистичния обзор на някои реки в Източна България. – ИНМВ, 6(21): 143–155.
- Стоянов, Ст. 1954.** Два непознати вида за черноморската рибна фауна от сем. Menidae. – Изв. Зоол. инст., 3: 257–268.
- Стоянов, Ст. и др. 1963.** Рибите в Черно море. ДИ-Варна, 246 с.
- Шишков, Г. 1934.** Върху ихтиофауната на р. Камчия. – ГСУ, Физ. имат. фак., 30, 3: 131–187.
- Sivkov, Y. 2000.** The ichthyofauna in the coastal area of the reserve Kaliakra. – ИНМВ, 30–31(45–46): 293–297.
- Whitehead, P. 1984.** Fishes of the North eastern Atlantic and Mediterranean. Paris, 510 p.

THE ICHTHYOFAUNA OF THE BAY OF VARNA

Yanaki Sivkov

(Resumé)

The ichthyofauna of the Bay of Varna is studied. A total number of 90 species has been registered, belonging to 38 families.

The number of species inhabiting the Bay all the year round are 47. All of them live in the coastal zone.

The number of species which inhabit the Varna bay temporary for different period of time are 43.